

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та
управлінський аспекти

УДК 338.242:631.1

Калашнікова Т. В.

*д.е.н., професор кафедри економіки підприємства та
менеджменту Харківський національний
економічний університет імені
Семена Кузнеця, м. Харків*

ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Аграрний сектор як одна з пріоритетних та бюджетоутворюючих галузей вітчизняної економіки на даний час функціонує в умовах надзвичайно потужних зовнішніх та внутрішніх соціально-економічних, політичних та природно-кліматичних викликів. Напрацювання стратегічних цілей розвитку аграрного сектора об'єктивно обумовлює потребу у визначенні пріоритетних напрямів, інструментів та оптимальних обсягів державної підтримки галузі. За період запровадження в країні програм прямої підтримки, обсяги державного фінансування аграрного сектора постійно знижувались: у 2017 р. на підтримку аграрних товаровиробників було передбачено 5,5 млрд. грн., у 2019 р. з передбачених 5,9 млрд. грн. було фактично виділено 4,34 млрд. грн. Проведені дослідження підтвердили відсутність комплексного підходу до фінансування підтримки аграрних виробників, що свідчить про недостатню визначеність загальних цілей і низьку ефективність державного регуляторного впливу [1].

До нагальних питань, що потребують першочергового вирішення слід віднести:

- необхідність забезпечення фінансових ресурсів для ефективного запуску ринку землі (за експертними оцінками із запровадженням земельного ринку уже в перший рік для викупу знадобиться 10 млрд. грн.);

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти

- припинення зниження капітальних інвестицій в галузь (обсяги капітальних інвестицій у сільське господарство країни вперше за останні декілька років зменшилися на 2,2%);

- скорочення поголів'я худоби (лише за 2019 рік поголів'я корів скоротилося на 5,7%, свиней – на 4,9%, овець та кіз – на 4,7%);

- скорочення обсягів виробництва продукції та нарощування імпорту (за 2019 рік виробництво молока зменшилося на 3,7%, тоді як імпорт молочних продуктів збільшився на 60%; виробництво плодово-ягідної продукції скоротилося на 17,4%, імпорт плодів та овочів збільшився на 40%);

- забезпечення розвитку та стійкого функціонування малого підприємництва в сільській місцевості, а саме підтримка малих виробників та кооперативів.

На основі систематизації основних складових державної підтримки аграрного сектора країни, передбаченої на 2020 рік [2], можемо стверджувати, що в цілому збережено діючі пріоритетні напрями бюджетної підтримки, скорочено загальні обсяги фінансування до 4 млрд. грн., здійснено перерозподіл коштів між програмами підтримки та внесено певні зміни у порядок їх виділення. Слід визнати, що реалізація окремих програм прямої державної підтримки не мала відповідного ефекту, що призвело до скорочення обсягів їх фінансування. Зокрема, вчетверо порівняно з 2019 роком скорочено фінансування за програмою державної підтримки розвитку тваринництва та удвічі – за програмою підтримки розвитку фермерських господарств, що пов'язано із систематичним недовикористанням передбачених коштів.

Напрямом удосконалення бюджетної підтримки визначено перенаправлення бюджетних коштів на програми підтримки кредитування, внаслідок чого майже удесятеро підвищено підтримку аграріїв шляхом здешевлення кредитів. Це дозволить розширити доступ аграрних виробників до пільгових кредитів та зменшити їх вартість до 5 %. При цьому передбачено видачу кредиту на придбання землі, поточні та капітальні інвестиції, розвиток тваринництва. Принципово важливим

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти

вважаємо запровадження обмежень щодо обсягів та кількості обслуговуючих банків при видачі кредиту: до 15 млн грн на одного позичальника в тваринництві, до 5 млн грн – на одного суб'єкта на придбання землі та інші види кредитів; обслуговування одного клієнта одним уповноваженим банком, що сприятиме оптимізації використання коштів підтримки та посиленню контролю за їх розподілом.

Наступним кроком удосконалення механізму підтримки кредитування аграрних виробників повинно стати створення Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві, що передбачено законопроектом № 3047 від 10.02.2020 р. задля підтримки малих та середніх суб'єктів підприємництва, включаючи фермерські господарства (із землекористуванням до 500 га), шляхом часткового гарантування виконання зобов'язань за кредитними договорами для стабільного функціонування ринку землі та сільського господарства в Україні [3].

Аналіз формування державної підтримки аграрного сектора підтверджує певні позитивні зрушення в напрямку удосконалення умов надання підтримки кредитування; цілеспрямовані дії в напрямку підтримки дрібного товаровиробника та посилення матеріально-технічного забезпечення через компенсацію вартості техніки та обладнання. Водночас, чітко простежується, що передбачені програми підтримки спрямовані на запровадження ринку землі, поки що інституційно не прийнятій.

Поряд з належним обґрунтуванням програм підтримки розвитку тваринництва, садівництва та овочівництва є необхідність у запровадженні фінансування програм підтримки аграрного страхування, особливо з огляду на перспективи нарощування кредитування; на підтримку зрошування з огляду на кардинальні зміни кліматичних умов. Отже, у сфері державної підтримки аграрного сектора є необхідність як нарощування обсягів бюджетного фінансування аграрної галузі, так і удосконалення інституційних засад її надання.

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти

Список використаних джерел:

1. Калашнікова Т.В., Калашніков А.О. Інституційні засади державної підтримки розвитку аграрного сектора. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. Вип. 2(42). С. 58-67.

2. Мінекономіки сформувало модель державної підтримки АПК 2020 з урахуванням пропозицій громадськості. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=cb04631c-ffd7-49cd-bc0c-ad042c201b22&title=MinekonomikiSformovaloModelDerzhavnoiPidtrimkiApk2020-ZUrahuvanniamPropozitsiiGromadskosti>

3. Кабмін запропонував полегшити кредитний тягар аграріїв. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ua/news/193056_kabmn-zaproponuvav-polegshiti-kreditniy-tyagar-agrariv